

Dajczak M. *Kamienica mieszczańska w Jarosławiu* // *Biuletyn Historii Sztuki*. R.XVIII. Z.I. 1956. – S.24-54. 16. Трегубова Т.О., Мих Р.М. Львів: архітектурно-історичний нарис. – К., 1989. – С. 59. 17. Мартинюк А. *Планувальна структура...* – С.33-36; Могитич Р., Мартинюк А. *Архітектурно-археологічні дослідження втраченого кварталу у Жовкві* // *Археологічні дослідження на Львівщині у 1995 р.* – Львів, 1996. – С.55-56. Мартинюк А.М. *Результати архітектурно-археологічних розвідок кварталу на пл. Вічевій* // *Галицька брама*. – 1997. – № 4 (28). – С.13-14. 18. Kuhn I. *Renesancia (XVI až do konca XVII storočia)* // *Architektura na Slovensku do polovice XIX storočia*. – Bratislava, 1958. – S.59-61. 19. *Всеобщая история архитектуры в 12 т.* / Под ред. В.Ф.Маркузона. Т.5. *Архитектура Западной Европы XV – XVI веков. Эпоха Возрождения*. – М., 1967. – С.117, 132. 20. Beyer K.G., Reimann G.J. *Renaissance*. – Leipzig, 1966. 21. *Ibidem*. – S.13, 67, 86; Kuhn I. *Renesancia...* – S.289-290. 22. ВИА. – Т.5. – С.117, 134. 23. Miłobędzki A. *Zarys dziejów architektury w Polsce*. – Warszawa, 1968, wyd. II-e. – S.126-130. 24. Лазарев В.Н. *Микельанджело: жизнь, творчество* – М., 1964. – С.318-320. 25. Kozakiewiczowa H. *Renesans i manieryzm w Polsce*. – Warszawa, 1978. – S.104-107. 26. Łoziński W. *Sztuka lwowska...* – S.106; Трегубова Т.О., Мих Р.М. Львів: архітектурно... – С.59-62. 27. Baranowska Z., Segetyńska H. *Rynek Zamojski...* – S.66.

УДК 75.054

Паю М.В.

НУ “Львівська політехніка”, кафедра АП

ТВОРЧА БІОГРАФІЯ ХУДОЖНИКА Є.ЛИСИКА І ВПЛИВ ФЕНОМЕНУ ЙОГО СПАДЩИНИ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ СЦЕНОГРАФІЇ ТА АРХІТЕКТУРИ

© Паю М.В., 2000

Розглянута творча біографія художника Є. Лисика і проаналізований вплив феномену його творчості на українську сценографію, а також висвітлені проблеми збереження творчого надбання художника.

Митець, творчість якого не залишала байдужим глядача, митець, творами якого захоплювалися, митець, роботи якого “губилися”, знищувалися, забувалися – народний художник України, лауреат державної премії України ім. Т.Г.Шевченка – Є. Лисик (1930-1991рр.)

Народився Євген Микитович 21 вересня 1930 року, в селі Шнирів Бродівського району Львівської області. Там, на щасття, у читальні його рідного села розміщувався маленький сільський театр. Любов до театру та талант до малювання визначили подальшу долю Художника.

По закінченні війни, з 1947 по 1949 роки, Євген Лисик навчається у Львівському училищі альфрейних робіт. Перший досвід сценографії отриманий під час служби у армії (1950–1953 рр.) – в аматорських солдатських виставах. Усе його життя пов’язане з театром. Відслуживши в армії, Лисик працює у декоративному цеху Львівського Оперного театру.

1956 р. – вступ у Львівський інститут прикладного і декоративного мистецтва, на відділення монументального живопису. Самобутність творчості Художника не раз спричиняє до непорозумінь з вчителями, колегами, владою. Вже на 4 курсі навчання його виключають

з інституту за “формалізм”. Намагаючись продовжити освіту, він їде до Москви, і в Художньому інституті ім. Сурікова йому пропонують подати документи на продовження навчання, але на 3 курсі. Це напевно сприяло тому, що коли він намагався забрати документи, щоби поновити освіту, але вже в Москві, йому їх не видали, а натомість поновили в рідному вузі. Можливо, такою є ментальність нашого народу – починаємо цінувати тільки те, що цінують інші, а можливо просто переляк – у столиці “імперії” Євген Лисик не виглядав формалістом, навпаки, він зумів зацікавити провідних вчителів своєю творчістю. Цей рік поза навчанням і діяльністю не виправдати нічим. Адже втрачений рік, рік його життя і рік його творчості – один з небагатьох 61–років життя, відведених йому долею.

По закінченні інституту з 1960 року Лисик працює у Львівському Оперному театрі художником – постановником, під керівництвом народного художника СРСР Ф.Нірода. У цей час театр переживав складні часи, відходили ветерани театру – приходила молодь, залишалися шаблони, старий репертуар, інерція, але починалися пошуки. Й у 1961 р. – перший сценографічний твір Євгена Микитовича – прем'єра “Вечір одноактових балетів” – “Сюїта для космонавтів” на музику Ю.Бірюкова, “Поєма про негра”, муз. Дж.Гершвіна, “Болеро”, муз. М.Равеля. Відразу громадськістю міста був відзначений талант художника, який зумів лаконічно і виразно оформити балетний триптих. І, починаючи з 1961, рік за роком, створювалися тисячі і тисячі образів, по три, чотири, шість прем'єр на рік, а це кілометри живописних панно, завіс, у більшості виконані власноруч. З 1971 року Лисик працює на посаді головного художника театру.

Він створив близько ста вистав за тридцять років праці. Окрім Львівського Оперного театру працював над виставами у Києві, Ленінграді, Новосибірську, Мінську, Одесі, а також за кордоном – у Польщі, Болгарії, Чехословаччині, Югославії, читав лекції у США.

Яка ж його вистава найкраща? Можливо, це славнозвісний “Спартак” А. Хачатуряна (1965 р.)? Чи “Ромео і Джульєтта” С.Прокоф'єва (1968 р.)? А може, “Створення світу” А.Петрова (1972 р.)? Що можна згадати з творчості Художника, Сценографа Є.Лисика, що носило б ознаку найкращого – напевне, все, усі його твори – це частинки одного цілого – людини Є.Лисика.

Львів багатий на таланти. Львівський Театр виплекав багатьох художників сцени, точніше художників – архітекторів простору сцени - Мюллера, Мараїно, Смуглевича, Радігера, Ланга, Павловського, Мартінееллі, Шахетті, Польмана, Нірода, Сальмана, Лисика, Кіпріяна, братів Риндзаків, Бортякова і багатьох інших. Це неповний перелік. Та проблема художників сцени у тому, що їх твори зникають – ще і дотепер не створено належних місць для зберігання їх творів, більшість з яких мають виміри у десятки метрів. Деякі горизонти мають розміри 20×18 метрів. Та ще й у різноманітних мистецько – стилістичних рішеннях. Наприклад, окрім різних інших характеристик творчості Є. Лисика, його безперечно можна рахувати одним із перших постмодерністів у Львівському та й взагалі у бувшому “радянському” театрі.

Мистецтво модернізму за словами німецького експресіоніста Ф.Марка: “тяжіє до речей, прихованих під покривом баченого”. Лисик завжди намагався відкрити назовні почуття, емоції, адже вони творили основи його робіт. Що це дало нашому українському театру? Поштовх до нового розуміння сценографії, нового сприйняття творчості художника – сценографа, який, створюючи простір вистави, творить і архітектуру, спираючись не тільки на закони тектоніки, а і на відчуття гармонії, на систему власних почуттів. А сама спадщина – ескізи картин, макети, оригінали завіс, картин і палет – потребують спеціалізованої споруди, запасники і виставкові простори якої були би близькими до просторів де творилася би сама театральна дія.

1. Терещенко А. Львівський державний академічний театр опери та балету імені І. Франка". К., 1989. 2. Проскуряков В., Ямаш Ю. // *Театральна бесіда*. № 1. 1991. 3. Проскуряков В. *Феномен Лисика // Галицька брама*. – № 8. 1995 – С.8-9. 4. Проскуряков В. *Дім Лисика у Львові: задуми, які можуть стати реальністю // Просвіта* № 19. – 1996. – С.4. 5. Диченко. Є. *Лисик*. – К., 1978.

УДК 711.424.6

Петрик В.М.

НУ "Львівська політехніка", кафедра РРАК

ЕТАПИ РОЗПЛАНУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-РЕЛІГІЙНОГО ЦЕНТРУ НА КРИЛОСЬКІЙ ГОРІ В ХІ-ХVІІІ СТ.

© Петрик В.М., 2000

Подано основні результати відтворення планувальних етапів розвитку князівсько-єпископського центру літописного Галича та пізньосередньовічного Крилоського монастиря на основі систематизації та аналізу результатів архітектурно-археологічних досліджень території Крилоського городища.

Крилоська гора – мисове городище площею близько 50 га на території с.Кринос Галицького району Івано-Франківської області. Плато гори перетнуто поперек трьома лініями земляних валів різного стану збереженості, а в його північній частині знаходиться укріплене урочище "Золотий Тік". На центральній ділянці городища існує комплекс різночасових споруд: колишні Митрополичі палати ХІХ ст., церква Успіння Пресвятої Богородиці ХVІ-ХVІІІ ст., фундаменти єпископських палат ХVІІ-ХІХ ст. та літописної Богородичної церкви (Успенського собору) ХІІ ст. Протягом багатьох десятиліть дослідження Крилоської гори є ключовими у вирішенні питання локалізації центру (літописного міста) Галича ХІІ-ХІІІ ст. та вивчення його планувальної структури.

У ХІХ ст. більшість дослідників вважали цю гору давнім слов'янським городищем (т.зв. поганським або хорватським Галичем). Виникнення назви "Кринос" пов'язувалося із заснуванням тут монастиря з катедральною церквою в ХІV-ХV ст., що проіснував до кінця ХVІІІ ст.[1]. Історичні та археологічні дослідження О.Чоловського, Й.Пеленського, Л.Чачковського та Я.Пастернака (відкриття ним у 1936 р. решток Успенського собору) дали вагомі підстави для ототожнення Крилоського городища з літописним містом Галичем[2]. Водночас існує ряд проблем, вирішити які можуть лише комплексні архітектурно-археологічні дослідження. Дотепер не локалізовано остаточно княжий двір з церквою св.Спаса, згадані в літописі під 1153 роком, Німецькі ворота, монастир з церквою св.Івана [3], середньовічний монастир Кринос [4] та єпископський двір ХІІ-ХVІ ст.

Археологічні дослідження останніх десятиліть вказують на безперервність заселення території Крилоської гори з кінця Х – початку ХІ ст. і до сьогодення. Експедицією під керівництвом В.Ауліха тут виявлено окремі археологічні знахідки та споруди, датовані попередньо ще ХVІІІ-ХVІІІ ст.[5]. Досліджені в ході багатолітніх розкопок оборонні споруди, численні житла та господарські об'єкти кін.Х – поч.ХІІ ст. засвідчують існування в цей час укріпленого міського поселення - ранньосередньовічного Галича [6].